

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De generosis iracundiæ motibus. Capvt XXXIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

Tum autem Syrum impulsorem: Vah! quibus
illum lacerarem modis.

Sublimem, medium, arripere, & capite pri-
mum in terra statuerem.

Vt cerebro aspergat viam.
Adolescenti ipsi oculos eriperem: post hac praece-
ptem darem:

Ceteros ruerem, agerem, raperem, tunderem, &
prostrerem.

Fulgura sunt haec (vt diximus) è pelui.
Quin apud Plautum, quanto dolore, & i-
racundia haec senex.

Perij, interij, occidi: quò curam? & quò non
curram?

Tone, tone, quem? quis? nescio, nihil video, ca-
cus, atque

Equidem quo eam, aut ubi sim, aut qui sim,
neque cum a. imo

Certum inuestigare, obsecro vos ergo mihi au-
xilium

Oro, obsecro, sitis: & hominem demonstratis,
quò eam abstulerit.

Qui vestitus, & creata occuliant sese, atq; sedet,
quasi sint frugi.

Quid ais tu? tibi credere certum est, nam esse
bonum te vultu cognosco.

Quid est, quò videtur noui omnes. Scio fure esse
hic complures.

Haec tam iracunda ad risum ab ingenioso
poeta sunt comparata. Homo enim dolore, &
iracundia caecus seipsum interrogat, & si-
mul respondet, modò alios laudat pariter, & vitupe-
rat, quas ob causas meritò deridetur.

Quae sunt igitur huius affectus vitia? faci-
le est istud: quidem prudentia diiudicare.
Primum vitiosus sunt nimis vehementes, atq;
insani. Tantum enim abest, vt iracundiam,
vel terrorem injiciant clamosi isti nugatores,
qui potius se ipsos praebent deridendos, quò
ratione praestantissima hominis parte videan-
tur destituti.

Secundò, deridentur qui licet insani nihil
admodum habeant, supra rem tamen, & per-
sonam sunt elati: quales sunt, qui in caulis,
& negotijs minoris momenti adhibentur ad
tragœdiæ grauitatem nimis compositi. Quòd
vixitum pueris familiare est, qui in affectibus,
& iudicijs nullum persape tenent modum.
Atqui vt res alioqui viles amplissimis extol-
lunt laudibus, sic etiam in minora quæque
crimina, æque solent, ac in maxima, excan-
descere.

Tertio generosi plerumque motus verbis
antiquis, atque inflatis deteri, infringique so-
lent: Num enim in risum cedet hæc iracundia enarcti,
Medea apud Pacuuium?

Quidnam autem hoc soniti est, quò stridit Pacuuius
fori?

Vbi ille est? me miseram! quoniam clamor e-
liminat.

Si quis me hac oratione incilet, quid respon-
deam?

Vtinam nunc matrem, am ingenio, vt meum
patrem vici queam.

Egone tyranni noui remeritudinem,

Me caluuius sufficio.

Quartò, cauendum est serijs iracundia
motibus, misceantur ioci, & ridicula. Ne-
que enim licet irasci oratori, vt Ballioni.

Forum coquinum qui vocant, stuitè vo-
cant:

Nam non coquinum est, verum furinum est
fori.

Nam si ego iuratus peiorem hominem qua-
rerem.

Coquinum non potui, quàm hunc, quem duce
ducere.

Multiloquum, gloriosum, insulsum, in-
utilem.

Quin hæc rem Orcus recipere hunc ad se
noluit.

Vt esset hic, qui mortuus cenam coquat:

Nam hic solus illis coquere quòd placeat,
potest.

De generosis iracundia moti- bus.

CAPVT XXXIII.

Extant plerique generosi iracundia mo-
tus, qui, quasi liberi paterni corporis si-
militudinem, sic animæ ipsius Oratorum,
à quibus fluunt, effigiem quandam præfe-
runt, vt non immeritò, illustrium parentum
sobilem possis appellare. Quæ in re præ-
ceteris admirabiles. Diuus Gregorius Nazian-
zenus, Demosthenes, & Cicero extiterunt.

Quo enim spiritu, hæc aduer-
sus Iulianum.

MOTVS IRASCIBILIS.

Gregorius Nazianz. auersus Iulianum Orat. III.

Ενηδέεσθε, & ἀσεβέεσθε, & ἀπαυδευτό-
 τατε τὰ μεγάλα, σὺ χαλὰ τοῦτύγκλη-
 ρῦ, καὶ τὸ οἰκτιρῶν καὶ κρηνορίας,
 καὶ τὰ πάντα διαλαβέσθε τὰ πέριτα, διὰ τὸ
 εὐτελείαν τῶ λόγῳ, καὶ τὸ μωρίας ὡς ἀν' αὐτοῖ
 φαίητε τὴ κηρύγματι, ὅθ' ἔρωτες ἐνίκητε, &
 δαίμονας ἔπαυσε, καὶ χρόνον ὑπερηκόμισε, τὸ
 αὐτὸ παλαιὸν τε ὄμβ' τυγχάνον, καὶ νέον ὡς
 ὑμεῖς τὸ δεῖον τινὰ τερατεῖον δεῖτε, τὸ ἴ. τῆς ἐλί-
 γοις τὸ ἦ τῆς πολλῆς, & τὸ μὴ τῆ σκιαζο-
 φία, τὸ ἦ τῆ τελειώσεσθε τῶς κρηνορίας
 δίοις ταμειουθέντι; σὺ χαλὰ τὸ μεγάλης τῶ
 Χριστὸ κληρονομίας; ὁ πῆς, καὶ πρὸς, καὶ
 πόδεμ, μεγάλης, καὶ οὐ πικρῆς, οὐδ' ἀμ-
 πλιον ἢ σὺ ματῶσι τινες. ἀλλ' ἐπὶ πῆτον ἀεί-
 βαλῆς μὲνης τὸ καὶ ἀρδῆ θιμένης. πεισῶ γὰρ
 τῶς πρῆρτεσι, καὶ τοῖς ὀρωμένοις, ἦν ὁ θεὸς
 ἐποίητε, καὶ ὡς ἀνθρώπῳ ἐκλήρονόμητε,
 ἦν νόμῳ ἐτύπωτε, καὶ χάρις ἐπλήρωτε, καὶ
 χριστὸς ἐνεκάρισεμ. ἦν ἀρῶνται σιωπῆ-
 αμ, καὶ ἀπόστολοι σιωπῆσαν, & εὐαγγελιστῶν
 κηρυχθέντων, καὶ τὸ χριστὸ δυνάμεις, τῆς
 ὅθ' ἐμῶσιν σὺ κατὰ τῶ τὸ κῶσιν κηρύ-
 ραντῶ ἀματῶ, τῶς ὅθ' ἀμασιν, σὺ πό-
 λειμον χαλὰ τὸ εἰρήνης; σὺ χεῖρα καλὰ τὸ ὑπὲρ
 θεὸ ἠλωθείτης τε & διὰ σέ; σὺ καλὰ τὸ χολῆς
 τὴν σὴν γέισιν; καλὰ τῶ σαρῶ δῶσων; καλὰ
 τῶ θανάτῳ κατὰ λυσιμ, καλὰ τὸ ἀναστάσεως
 ἐπανόστασι; καλὰ τὸ μάρτυρῶ, οὐδ' ἄμάρτυ-
 ρας; καλὰ τὸ Ἡρώδην διόκτης; καλὰ τὸ Ἰδαν προ-
 δότης: πῆν ὅσον ὅθ' ἀγχοῦν τὴν μελάνοιαν
 ἔδειξας ὡσπερ ἐκεῖ, & χριστοκτόνος καλὰ
 Πιλάτον, καλὰ τὸ Ἰδαίως μισόδοι; ὅθ' ἠ-
 λέωδης τὰ ὑπὲρ Χριστὸ σφάγια: οὐδ' ἐφοβήθης
 τοὺς μετὰ τῶς ἀγωνιστῶ. τὸ Ἰωάννην ἐξένου,
 τὸ Πέτρον, τὸ Παῦλον, τὸ Ἰάκωβον, Στέφανον, τὸ
 Ανδρέαν, τὴν Θέκλαν, τοὺς ἐπ' ἐκείνοις τε, καὶ
 πρὸ ἐκείνων, τὸ ἀληθείας προσηκῶν ἐπιστάτας;

Homo stultissime, & impiissime, & in mag-
 nis rebus imperitissime, tunc aduersus
 tantam sortem, ac per totam orbem fit-
 sam oblationem, quæ per sermonis vilita-
 tem, prædicationisque, vt ipsi fortasse dixe-
 ritis, stultitiam omnes terræ fines complexa
 est, quæ sapientes vicit, & demones oppres-
 sit, & tempus superauit, eadem vetus simul,
 & noua (vt vos Deorum quendam porten-
 tose confingitis) illa paucis, hæc promiscuæ
 multitudini, illa adumbratione, hæc perfe-
 ctione mysterij ad sua tempora reseruati? Tū-
 ne? quis autem, & quantus? & vnde profes-
 tus? Aduersus magnam Christi hæreditatem,
 magnam inquam, illam, nec etiam si quidam
 maiori, quàm tu, futuro, atque insania præ-
 cipites ferantur, finem habituram, verùm lon-
 gius progressuram, altiusque assurrectu-
 ram: mihi enim & Prophetarum oracula, &
 ea, quæ cernimus, fidem faciunt; quam, vt
 Deus, creauit; & vt homo, hæreditate conse-
 cutus est: quam lex adumbravit. & gratia
 expleuit: quam Prophetæ coagmentarunt, &
 Apostoli, quasi vinculis constrinxerunt,
 & Euangelistæ numeris omnibus absolue-
 runt? Tunc aduersus Christi sacrificium,
 cum tuis piaculis? tunc aduersus eum cruo-
 rem, quo mundus purgatus est, cum tuis cruo-
 ribus? tunc bellum aduersus pacem? tunc ma-
 num aduersus eam, quæ, & pro te, & propter
 te, clavis trāfixa est: tunc aduersus fel gustum
 tui? aduersus crucem trophæum? aduersus
 mortem oppressionem? aduersus resurre-
 ctionem, insurrectionem, & rebellionem? ad-
 uersus martyrem, ne martyres quidem? post
 Herodem persecutor, & post Iudam proditor,
 nisi quod non laqueo, vt ille penitenti-
 æ animi significationem dedisti, post Pila-
 tum Christicida, post Iudæos Dei hostis?
 non victimas pro Christo castas verius es?
 nec magnos pugiles extimuisi, Ioannem il-
 lum, Petrum, Paulum, Iacobum, Stephanum,
 Andream, Theclam, eos, qui & post illos, &
 ante illos, pro veritate periculis se obice-
 runt: qui cum igni, & ferro, & belluis, & ty-
 rannis, & presentibus malis, & denunciatis.

Ecc 3. a lacti

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

οἱ πυρὶ, καὶ σιδήρῳ, καὶ θηρί, καὶ τυράννοις προ-
 δύμως ἀντηγωνίσαντο καὶ παρ᾽ ἑσὶ χακοῖς, καὶ
 ἀπειλούμενοις, ὡς περὶ ἄλλοις σώμασιν
 ἢ ἀσώματοι, τὴν ὀνεικίαν: ἵνα μὴ προδώσι
 μηδὲ μέχρι ῥήματ' τὴν εὐσθένειαν, ὧν αἱ
 μεγάλαί, ἡμαί, καὶ πανηγύρεις, παρ' ὧν δαί-
 μονες ἐλάσσονται, καὶ ἴσοι θεραπεύονται.
 ὧν αἱ ἐπιφάνεια, καὶ ὧν αἱ προρήσεις, ὧν καὶ
 τὰ σέματα μόνον ἴσα δύναται ταῖς ἀγίαις
 ψυχαῖς, ἢ ἐπαφέματα, ἢ τιμώματα. ὧν καὶ
 φανίδες ἄματ' μόνον, καὶ μικρὰ σύμβο-
 λα πλάτους, ἴσα δὲ ῥῶσι τοῖς σώμασι.

alacri animo, velut in alienis corporibus,
 imò quasi corporum expertes, dimicant.
 cur? ne pietatem, vel verbo tenus proderent.
 Quibus præclari honores, & festa consti-
 tuta sunt: à quibus dæmones propelluntur,
 & morbi curantur: quorum apparitiones,
 & prædictiones: quorum vel sola corpora
 idem possunt, quod anima sanctæ, siue tan-
 gantur, siue honorentur, quorum vel solæ
 sanguinis guttæ, atque suppliciorum signa i-
 dem possunt, quod corpora. Hæc et-
 iam truci habet aliquid fe-
 stiuitatis admix-
 tum.

ΟΥ φασι αἱ τὰ ἐκείνου σέβοντες, καὶ
 ἔνεον ἡμῖν δὲ ἀναπλάπτοντες, τὸν
 ἡδὺν, καὶ φιλόδηρον, ἀλλ' ὅτι δημο-
 σία διακέσθωσαν Χριστιανοὶ προὔθηκα, καὶ πάν-
 τα πασχέτωσαν, ὅσα δοκεῖ τοῖς δυνάουσιν,
 ἀφέντες αὐτοὺς τὸ δίακειν ἀπίας. τὴν ὕ-
 δραν ἔ, οὐδεὶς πᾶσι πεισθεῖται ἡμερῶν, ὅτι οὐ-
 νεὰ κεφαλᾶς ἀντὶ μίας πρὸς ἀλλοτρίαν. ἔτι τῶ
 μύθῳ πεισθεῖται, ὅτι τὴν Παταρικὴν χίμαιραν,
 ὅτι ζεῖς, καὶ ἀγομίτες, ὡς εἶναι φοβεριότεραν.
 ἢ τὸν αἰθέρην Κέρβερον, ὅτι τοσαύτας τε, καὶ ὁ-
 μοίας, ἢ τὸ θαλάσσιον χακὸν τὴν Σκύλλα, ὅτι
 ἔξ' ὧν κύκλω. καὶ ψευκτοτάτας, καὶ τοῖς γὰρ
 ἀνὴρ φασι αὐτῆς χρῆσθαι, καὶ φιλόδηρον, καὶ
 καὶ εἰς ὅτι οὐκ ἀσθενὴ κόρη γὰρ ἦν πρὸς ὕμνας,
 τι συγγενὲς ἔχουσα αἱ ἔξ' ἀπὸ τῆς κενώσεως
 κεφαλᾶς, καὶ θηριώδεις, αὐθενὸς ἦσαν ἀγροῦ
 εὐλῆς ὄλης ἀρπάζουσα, καὶ μηδὲν εἰς κίνδυ-
 νον διαφέρουσα, τοῖς ἀντιθέτως χαρῶδες. ἢ καὶ
 τὸ τοξοῦν σὺ, καὶ τὸ σφενδονιστῶν τὰ βέλη, καὶ
 τοὺς λίθους καταπίπτει. ἀλλ' οὐ τοὺς σφεν-
 δονιστῶν, καὶ τοὺς τοξοῦντας. ἔτι ἔξ' ἡ κωμ-
 γητῶν τοὺς κύνας, καὶ τὸν φαρμακῶν τὰ δη-
 ληγῆρα, καὶ τὸν κερατόντων βοῶν, καὶ σπαρτα-
 σόντων θηρίων τὰ κέρατα, καὶ τοὺς ὄνυχας,
 οἱ ἔξ' ἡρώδης τοῖς, ἐκ τῶν ἔχονται, καὶ οὐ
 μετέξουσι τῶν τολμῶν ἀπίας, πολλὰς ταύ-
 ρα τὴν ἀλογίας, καὶ ὄντ' ὅρις, δέομα, τῆς
 καὶ τῆς σιωπῆς ἢ κακοῖς, καὶ τῆς τῶ λόγῳ

ΝON ita est, inquit, qui res illius ve-
 nerantur, nouumque Deum illum no-
 bis effingunt, suauem, inquam, illum, &
 benignum: verum quia nequaquam aperte
 promulgauit, ut Christiani vexarentur, atque
 ea omnia paterentur, quæ persecutoribus
 collibitum esset, ideo eum à persecutio-
 nis crimine vindicant. Atqui Hydram ne-
 mo vnquam lenem, & mansuetam dixit,
 quod nouem capita pro vno proferret, si quid
 fidei poetis habendum est: nec Patariam
 Chimæram, quod tria, ac diuersa, ut terrorem Chimæ-
 ram maiorem afferret: aut illum apud inferos
 Cerberum, quod totidem, & similia: aut Cerberum.
 Scyllam, æquoream pestem, quod sex in or-
 Scylla-
 bem, maximeque horrenda, & tamen supe-
 riores ipsius partes suas, & humanas fuisse
 narant, nec aspectu iniucundas (virgo e-
 nim erat, cognationis cuiusdam necessitudi-
 ne nobiscum deincta:) at reliqua capita
 canina erant, & belluina, atque omnino pec-
 niciosa, classes totas corripientia, nec, quan-
 tum ad periculum, ab apposita Charybdi quic-
 quam differentia. An tu etiam sagittario-
 rum, & funditorum sagittas, ac lapides, non
 autem funditores ipsos, & sagittarios accusa-
 bis? an venatorum canes, venficorum toxica,
 & cornupetarum bouum, & dilaniantium
 ferarum cornua, & vngues: qui autem his vi-
 tur, extra culpam ponentur, nec criminis cari
 rerum, quas perpetrant, participes erunt?
 Magnæ profectò hæc stultitiæ fuerint, ac so-
 phista proculdubio opus habuerint, qui virtuo-
 rum suorum patrocium suscipiat, vtriusque
 eloquentiæ veritatem obtegit. Sed nulla
 vi.

διωκόμενόν τὸ ἀληθὲς συγκαλοῦσιν ὅτι ἀλλ' οὐκ ἐστὶν ὅπως ἑαυτὸν ἀποκρύψει, οὐδ' ἂν πολλὰ φραγῆ, καὶ παύσει γένεσθαι τὰς ἐπινοίας οὐδ' εἶπεν Ἀπόλλωνος κωμῶν, ὃ δὴ λέγεται, περιβέβηκε ἢ τῷ δακτυλίῳ γύρω, καὶ τῆ σφοδρῆ τ' σφενδόνης χρυσάδιον, ἑαυτὸν ἀκλίθει τὴν ἀντιπῶν ἅ οὐκ ὄσα φέρεται ἐπιχειρεῖ, καὶ διαιδράσκει, τοσῶτα πλεονάζει. ταῦτα παρὰ ἀληθείᾳ δικάζει, καὶ τοῖς σωτηριώτεροις ἐβόων κριταῖς. ὡς ταῦτα πράττων τὴν καὶ πολλῶν, οἷς οὐδ' ἂν αὐτὸς ὡς δικαίως πρὸς τὸ μένος ἔχη συνηγορεῖν. οὕτως ἐκάλει τὸν ἑστὴν ἢ πονηρία, καὶ παύσει ἑαυτὴ περιπέσεισα.

vnquam ratione seipsum occultabit, ne si in omnem quidem partem se verteret, ac per vanitatem suam in omnes formas immuter, atque Orei galeam, ut dici solet, induat, aut Gygis annulo, & palæ conuersione sese suffuretur. Imò contrà, quòd magis elabi, atque effugere tentat, hoc magis comprehenditur, & conuincitur apud veritatis tribunal, ac prudentissimos quosque earum rerum iudices, utpote hæc faciens, atque committens, quæ ne ipse quidem, ut iusta defendere queat. Aded expugnata facilis res est improbitas, atque vndeunque se ipsa pugnât.

Orei galeam.
Gygis annulus.

Quenam ad
omnem com
mune exci
tent, et pu
dorem affe
rant.

Hæc quæ turpitudinem habent admixtam, ut libidinum, potationum, obsequiorum infamiam, non modo commune odium excitant, sed ei ipsi, in quem dicuntur pudorem afferunt non mediocrem, qualia sunt, quæ in nobili Philippica; Antonio de vomitu, & amoribus, Aeschini in oratione pro corona, de comica opera, de obscuritate familie, & vilissimis ministerijs in sacris Cæretis obijciuntur.

Nunc singula expendamus. Vnde tantus, & tam grauis consurgit motus, paucis ad imitationem norandum est.

Prima emissio fit per amarulentam exclamationem; homo stultissime, et impiissime. Subijcit vltimo loco, quod grauius ambitiosum Iuliani pungebat ingenium: in magnis rebus imperitissime. Mox, qua maiestate orationis, Ecclesie pingit maiestatem? Aduersus tantam sortem, qua sapientes viciunt, Demones oppressit, tempus superauit. Hæc & cætera magnifica. Iam ex aduerso personam Iuliani, quo carboæ delineat: tunc quis autem, et quantum? et unde profectus?

Hæc ad contemptum grauiora sunt, quam si longum verborum circuitum texeret: nam & innata animi generositas indicant, quæ ne dignetur quidem omnes minutias exequere, ut genus, ut educationem, & pueritiam, et vnde profectus? Suspicionem tamen animis auditorum relinquunt, verbis ipsis longè grauiorem.

Tertio, ex antithesi, & oppositione contrariorum, pugnam Christi, & Iuliani subiiciens oculis, ingentem motum excitat. Tunc manus aduersus eam, et qua, et pro te, et

propter te clavis transfixa est. Quæ omnia vix habent maximam, & altissimam eloquentiam.

Tandem ista, verbane videntur, an potius fulmina, quæ epiphonematis vice subiunguntur. Post Herodim persecutor, post Iudam proditor: & quod amarulentam habet ironiam, nisi quod non laqueo, ut ille, poenitentis animi significationem dedisti: post Pilatum Christicida; post Iudeos Dei hostis.

Postremo, quæ consummata malitia est, arguit in Iuliano effrenatam audaciam, omnis timoris, tam diuini, quam humani expertem; à qua luculentæ plerunque ducuntur amplificationes. Non victimas pro Christo casus veritus es, nec magnos pugiles extimuisi Iohannem illum, Petrum, & Paulum: quæ magnificè, & pro rei dignitate dicuntur. Addit falsam, & aculeatam ironiam. Hæc non colis, sed conuenis qui Hercules rogum; ubi de industria Hercules Oethæos, & Pelopas, & humeros eburneos, & cætera id genus commemorat, quo magis aduersarium irriteret, qui poetices, ac fabularum cognitionem Christianis hominibus absconditam esse cupiebat. Is est igitur Gregorij character in motibus iracundiæ, & ex vngue leonem licet agnoscere.

Demosthenes multum habet calidi, & incensæ: atque in his profectò motibus longè felicius, quam in miserationibus dominatur, quanquam non est fusa eius, ut solet iracundia, sed concisis vibrata locutionibus, quas tela ignea meritò quis possit appellare. Videretur autem nonnunquam, præ vehemètia oratoris inclusus collectari spiritus, & non

Demosthe
nis iracun
dia acru
generosa,
fulmini cū
nube collu
stanti com
paratur.
& non

& non fecus, atque halitus in ardenti nube circumrotari, strepere, minari, nondum tamē exilire, ut terror ipse quolibet exitu grauior sit, & formidolosior. Nunquid enim in istis videtur ignes parturire, necdum tamen edere ēp' οἷς ἀπ' ἰπυγίου, cum de Aeschinis audacia, & facinoribus loquutus, ut plura suis auditoribus cogitanda relinquat, & eorum tantum esse turpitudinem ostendat, ut sine nausea, & animi cruciata dici non possint.

In his ego, inquit, strangulor. Nondum fulmen cecidit, & eo terribilius est: & ἐὺν ὁ ἀνέπαι τις, postquam multa eructauit in a Iucriario? Numquid hic est barbarus? num execrandus? Hic intercidit, quasi prae atrocitate nomen vix inuenies, deinde transilit: Num ipse est, quo quisque dixerit mali? Cur tum quidem illud, sed grauis, & generosi stomachi.

Ciceronis
motus in
iracundia.

Quid Cicero ἐν τῷ 10. summis in omnibus: huius strictae, & fastidiosae iracundiae, ubi modo vult, multum habet: ut, tuae coniugis, bonae foeminae, locupletis quidem certe, Bambalio quidam pater, homo nullo numero, nihil illo contemptius, qui propter haesitantiam linguae, stuporemque cordis, cognomen ex contumelia traxerit. At auus huius nobilis, Tuditanus nempe ille, qui cum palla, & cothurnis nummos populo de rostris spargere solebat. Velle hanc contemptioem pecuniae suis reliquisset, haberetis nobilitatem generis gloriosam. Grauis dubio procul, & amarulenta oratio, quae plus celat, quam promittit. Nam quo artificio, M. Antonij auaritiam perstringit? Velle hanc contemptioem: Est istud, Quod mihi igitur certamen esset huiusmodi? cum C. Mario scilicet, aut cum aliquo pari, an cum altero barbato Epicuræo, cum altero Catilinae laternario, quos neque hercule ego, neque supercilium tuum, neque collega tui cymbala, ac crotala fugi: & ego istius pecudis, ac putidae carnis, consilio scilicet, aut praesidio niti volebam? ab hoc eiectione caduere, quidquam mihi opis, aut ornamenti expectabam? Quae plena sunt acerbi contemptus. Iam ubi habenas laxat iracundiae quantus, & quam admirabilis est?]

Cicer. in
Pisonem.

O Dij immortales, tunc etiam, atque adeo vos geminae voragine scopulique Reipublicae, meam fortunam deprimitis, vestram extollitis. [Et] O familiae! [hic tantisper moratur] dein, non dicam Calpurniae, sed Cluentiae: neque huius vrbis, sed Placentini municipij: ne-

que paterni generis, sed braccatae nationis dedecus.

Et contra Antonium. Tu mentis es compos: tu non constringendus?

Iam ista sunt incensa fulmina.

O audaciam immanem! Tu ingredi illam domum ausus es? tu illud sanctissimum limen intrare? tu illarum aedium Dijs penatibus os importunissimum ostendere? quam domum aliquamdiu aspicere poterat, nemo sine lachrymis pretereire, hac te in domo tamdiu diuersari non puderit in qua, quamuis nihil sapias, tamen nihil tibi potest esse iucundum. An tu illa vestibula, rostra, spolia, cum adspexisti, domum tuam te introire putas? fieri non potest: quamuis enim sine mente, sine sensu sis, ut es; tamen & te, & tua, & tuos nosti. Nec vero te unquam, neque vigilansem, neque in somnis, credo mente posse consistere: necesse est, quamuis sis, ut es, violentus, & furens, cum tibi obiecta sit species singularis viri, perterritum de somno excitari, furere etiam saepe vigilantem.

Et pro domo. O Dij immortales. (Vos enim haec audire cupio) P. Clodius vestra sacra curat. [Deinde.] Quid tibi necesse fuit anili superstitione, homo fanatice? &c.

Tum Quid homini terribimo, crudelissimo, fallacissimo, omnium scelerum, libidinumque maculis notatissimo, &c.

Quid de me, quod tulisse te dicis, patricida, fratricida, fororicida, nonne extra ordinem tulisti, &c. [Hoc demum stomachum eructare est.] Et. O caenum! o portentum! o scelus! hanc tibi legem Clodius scripsit, spurcior lingua sua.

Grauis hic stomachus, si quisquam alius: Vbi vero stimulandi sunt ad iracundiam iudices, quis illo potentior?

Si haec non ad ciues Romanos, non ad aliquos amicos nostrae ciuitatis, non ad eos, qui populi Romani nomen audiissent: denique, si non ad homines, verum ad bestias, aut etiam, ut longius progrediar, si in aliqua desertissima solitudine, ad saxa, & scopulos haec conqueri, & deplorare vellem: tamen omnia muta, atque inanima, tanta, & tam indigna rerum atrocitate commouerentur. Nunc vero, cum loquar apud Senatores P. R. legum, iudiciorumque, & iuris auctores, timere non debeo, ne non vnus iste cuius Romanus illa cruce dignus, caeteri omnes simili periculo indignissimi iudicentur. Paulo ante, iudices, lachrymas in morte misera, atque indignissima nauarcho.

Verr. 7.
iracundia
& conquisi-
tionis mor-
tua.

chorum non tenebamus. Quid nunc in nostro sanguine tandem facere debemus? nam cuius Rom. sanguis conuictus existimandus est. Et quæ habet in Verzem, initio actiois 2.

Agunt eum præcipitem pœnæ ciuium Roman. quos partim securi percussit, partim inculis necauit, partim implorantes iura libertatis, & ciuitatis in crucem sustulit. Rapiunt eum ad supplicium Dii patrij: quod iste inuentus est, qui è complexu parentum abreptos filios ad necem dueret, & parentis pretium, pro sepultura liberum posceret, & cætera, quæ longè, lateque exaggerata, ad incendendam iudicium iracundiam plurimum valent. Eriam illud 4. ad Herenn. ad incitandum validum est.

4. ad Heren. Quod si istum, Iudices, vestris sententijs liberaueritis, statim sicut à cauca leo missus, aut aliqua terribilissima bellua soluta ex catenis, volitabit, & vagabitur in foro, acens dentes multos (an potius inultos?) in cuiusque fortunas, in omnes amicos, atque inimicos, notos, & ignotos inuisans, aliorum famam depeculans, aliorum domum, atque familiam perfringens, tempubl. funditus labefactans, [Quantquam istud, nondum consummata, vt apparet, eloquentiæ. Mirro cætera prope innumerabilia, quæ passim occurrunt.

Innata est fermè omnibus oratoribus hæc ingenij celsitudo, sed in diuinis hominibus eò clarius elucet, quo sanctitatis armis freti, in vitia liberius inuehuntur. In quo admirabilis est, sicut in cæteris, D. Chryostomus, maestas, quo enim si iritu dixit aduersus Eudoxiam.

Vide Baron iii. p. 243. Rursum Herodias fuit, rursum bacchatur, rursum ab Herode caput Ioannis iniuriâ petit abscindi: Rursum Iezabel Nabute vineam eripere satagit, & sanctum Eliam ad montes compellere. [Horribilis planè oratio, quæ licet in historiam de cæde Ioannis Baptistæ diceretur, omnes tamen in Eudoxiam quæ tunc acerbissimè Ioannem Chryostomum persequeretur, dictum existimarunt. Hoc initium, quod inuenitur in oratione ab Antonio Agellio ex veteri codice decepta, immutatum est homil. decima quinta in Matheum, vbi his verbis exorditur: Heu me, quid agam? vnde sermonis exordium faciam? quid dicam? vel quid taceam?

Cætera planè conueniunt: habent autem

amarulentam in ambitionem, & crudelitatem mulierum inuectiuam.

Quid inter agrestas feras leone sæuius? sed nihil ad mulierem. Quid dracone atrocius: sed & hoc muliebri superauit ingenium.

[Deinde]

Danielem leones in lacu reueriti sunt, iustum verò illum Nabuten Iazebel interfecit. Tom. 2. h. 1. Cetus Ionam in ventre custodiuit; Dalida autem Samison circumuentum illecebris, rato etiam capite deformatum, hostibus tradidit. Dracones, & aspides, & fera comuta, Ioannem Baptistam in solitudine degentem, immanitatis oblitæ tremuerunt, Herodias verò eidem caput ampurauit, & tanti viri mortem in pretium saltationis accepit.

Motus crescit ex comparatis, quæ superius notauimus: iam quo impetu ardentes sagittæ vibrantur in Herodem.

Adulterium Herodes committit, & in carcerem pergit Ioannes; sic iudicæ sedens in loco Iudicis reus, in loco vindicis innocentia persequitur. Rogo vbi rerum facies? vbi forma? vbi pudor? vbi existimatio publici cognitoris? vbi Deus? vbi homo? vbi fas? vbi lex, vbi ipsius iura naturæ? Simul omnia sunt, Herodes, te agente, te iudicante, te viuente confusa.

Et ista, quàm graui, & neruosa dicuntur eloquentia.

Mensa migrat in ferarum caueam: in arenam funerum Regia conuertitur: sunt de cœuiuis laniæ spectatores: mutatur furor cœuiuium, fit cibus cædes, vinum transit in sanguinem. Versus est dies natalis in funebrem, ortus in occasum, cœna in homicidium. Neruorum cantus natiuitatis conueniunt, & tragedia personat, quam omnium sæculorum intuebitur memoria.

[Quid deinde?] Ingreditur bellua, non puella; cruorem sciti, non choræas: discurret per aulam imagine duntaxat muliebri fera importuna; per collum iubas spargit, non capillos, varijs torquet membra flexibus; crescit interim immanis sauitia, fit grandis crudelitate, non corpore, fremit ore, dentibus frendet, ferrum non suscipit, sed producit.

Sed omnium planè ingenia, mordaci quadam acrimonia, stylique volubilitate superauit S. Hieronymus. Nam, vt cæteros omittam, Heluidium, Iomianum, Vigilantium, qua oratione Rufinum veterem amicum exagitat.

Fff

Illud

